

POSTANOWIENIE

Dnia 29 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Księżak (przewodniczący)

SSN Mirosław Sadowski (sprawozdawca)

SSN Adam Redzik

w sprawie z protestu J. R.

przeciwko ważności referendum ogólnokrajowego zarządzonego na dzień 15 października 2023 r.,

przy udziale Prokuratora Generalnego oraz Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 29 listopada 2023 r.,

pozostawia protest bez dalszego biegu.

UZASADNIENIE

J.R. (dalej: „skarżący”) wniósł protest przeciwko ważności referendum ogólnokrajowego zarządzonego na dzień 15 października 2023 r. Skarżący podniósł, że w trakcie głosowania komisja wyborcza zadawała głosującym pytanie, czy ma wydać kartę do głosowania w referendum, co - w jego odczuciu – naruszyło jego prawo do prywatności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 33 ust. 1 u.r.o. przeciwko ważności referendum może być wniesiony protest ze względu na zarzut dopuszczenia się przestępstwa przeciwko referendum lub naruszenia przepisów niniejszej ustawy dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyniku referendum.

Zgodnie z art. 34 ust. 1 u.r.o. protest wnosi się do Sądu Najwyższego na piśmie w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia wyniku referendum przez Państwową Komisję Wyborczą w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Stosowanie zaś do treści art. 241 § 3 k.wyb. w zw. z art. 34 ust. 2 u.r.o. wnoszący protest powinien sformułować w nim zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na których opiera swoje zarzuty.

Biorąc pod uwagę powyższe przepisy stwierdzić należy, iż przedmiotem protestu jest ważność referendum, a podstawę zakwestionowania tej ważności stanowią czyny przestępcze i naruszenia ustawy o referendum ogólnokrajowym dotyczące głosowania, ustalania wyników głosowania lub ustalania wyników samego referendum.

Ponadto z wyżej przytoczonych przepisów wynika, iż obowiązkiem wnoszącego protest, zgodnie z przepisami ustawy o referendum ogólnokrajowym i odpowiednio stosowanymi przepisami Kodeksu wyborczego, jest sformułowanie w nim zarzutów dotyczących naruszenia unormowań zawartych w ustawie o referendum ogólnokrajowym, albo dopuszczenia się przestępstwa przeciwko referendum - mających wpływ na jego wynik, jak też przedstawienie lub wskazanie dowodów uzasadniających te zarzuty.

Protest referendalny w ustawie o referendum ogólnokrajowym określony jest stosunkowo wąsko. Oznacza to, że nie każda nieprawidłowość w działaniu organów wyborczych może stanowić jego podstawę. Podobnie nie każde działanie, które z punktu widzenia indywidualnego odbiorcy oceniane być może jako niewłaściwe, wiąże się z naruszeniem ustawy. Ustawa przewiduje dwie okoliczności, z którymi wiąże możliwość wniesienia protestu przeciwko ważności referendum. Pierwszą z nich jest dopuszczenie się przestępstwa przeciwko referendum, a drugą naruszenie przepisów ustawy o referendum ogólnokrajowym. Wskazać należy, że nie każdy czyn zabroniony, nawet jeżeli przez indywidualnego odbiorcę odbierany jest szczególnie negatywnie,

podniesiony może zostać skutecznie w proteście referendalnym jako zarzut. Ustawodawca wyraźnie bowiem określił, że przedmiotem zarzutu może być wyłącznie czyn zabroniony będący przestępstwem, co oznacza zbrodnię lub występki. W konsekwencji wykroczenie nie może stanowić przedmiotu zarzutu podnoszonego skutecznie w ramach protestu referendalnego. Co więcej, ustawodawca dokonał kolejnego ograniczenia stanowiąc, że przedmiotem zarzutu referendalnego może być wyłącznie zarzut dopuszczenia się przestępstwa przeciwko referendum. Podobnie wąsko ujęta została druga z okoliczności warunkujących możliwość wniesienia protestu przeciwko ważności referendum, czyli naruszenie przepisów ustawy o referendum ogólnokrajowym. Ustawodawca wyraźnie bowiem wskazał, że przedmiotem zarzutu może być wyłącznie naruszenie przepisu wskazanej ustawy który dotyczy głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyniku referendum. Innymi słowy wnoszący protest nie może skutecznie powołać jako zarzutu naruszenia przepisu ustawy o referendum ogólnokrajowym, który nie dotyczy głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyniku referendum (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 listopada 2023 r., I NSW 16/23).

Analizując protest skarżącego, Sąd Najwyższy biorąc pod uwagę wyżej przytoczone rozważania i jednolite orzecznictwo, doszedł do przekonania, że nie spełnia on wymogów z art. 241 § 3 k. wyb. w zw. z art. 34 ust. 2 u.r.o., dlatego też należało pozostawić protest skarżącego bez dalszego biegu.

W pierwszej kolejności Sąd Najwyższy stwierdził, że skarżący nie sformułował w proteście zarzutów w sposób odpowiadający treści art. 33 ust. 1 u.r.o. Skarżący poza opisaniem zachowania członków komisji wyborczej w dniu 15 października 2023 r. nie wskazał i nie sprecyzował, jakie przestępstwo zostało w jego ocenie popełnione, jak również które przepisy ustawy o referendum ogólnokrajowym zostały naruszone. Skarżący użył ogólnego sformułowania „z uwagi na dopuszczenie się w sprawie wyborów przestępstwa przeciwko referendum lub naruszenia przepisów ustawy o referendum ogólnokrajowym”. Jak wskazano powyżej, to na skarżącym spoczywa obowiązek sformułowania zarzutów dotyczących naruszenia unormowań zawartych w ustawie o referendum ogólnokrajowym, albo dopuszczenia się przestępstwa przeciwko referendum -

mających wpływ na jego wynik, jak też przedstawienie lub wskazanie dowodów uzasadniających te zarzuty.

Skarżący oparł twierdzenia zawarte w proteście na własnym oświadczeniu, nie wskazując na ich poparcie żadnych dowodów. W ocenie Sądu Najwyższego własne oświadczenia i relacje skarżących z przebiegu głosowania nie mogą stanowić dowodu w sprawie wywołanej protestem przeciwko ważności referendum. Sąd Najwyższy nie może wyłącznie na podstawie samych twierdzeń wyborcy podważyć ważności referendum.

W ocenie skarżącego opisana przez niego w proteście sytuacja naruszyła jego prawo do prywatności. Podkreślić jednak należy, że udział w głosowaniu ma charakter publiczny i jest związane z realizacją praw obywatela do udziału w życiu politycznym oraz społecznym. Udział w głosowaniu wymaga udania się do lokalu wyborczego, co jest równoznaczne z decyzją o chęci udziału w głosowaniu. Lokale wyborcze mieszczą się w przestrzeni publicznej, zwykle w budynkach użyteczności publicznej, gdzie z oczywistych przyczyn, udział w głosowaniu będą brali również inne osoby uprawnione do głosowania. Sąd Najwyższy przyjął zatem, że zamiarem skarżącego nie było kwestionowanie prywatności, lecz tajności głosowania. Skarżący nie sformułował jednak zarzutu w sposób bardziej wyczerpujący, w szczególności nie opisał, w jaki sposób do naruszenia tajności głosowania mogło dojść. Sąd Najwyższy jest związany zarzutami protestu. Skutkuje to koniecznością pozostawienia protestu bez dalszego biegu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 30 lipca 2020 r., I NSW 4414/20). Wskazać bowiem należy, że w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 25 października 2023 r., I NZP 8/23 – której nadano moc zasady prawnej – przesądzono, że w postępowaniu zainicjowanym protestem przeciwko ważności referendum nie mają zastosowania przepisy art. 130 § 1-2 oraz art. 130^{1a} § 1-3 k.p.c., regulujące postępowanie naprawcze w sytuacji, kiedy pismo procesowe nie może otrzymać prawidłowego biegu wskutek niezachowania warunków formalnych. W konsekwencji brak jest podstaw do wezwania skarżącego do usunięcia wskazanego wyżej braku formalnego protestu poprzez sprecyzowanie podniesionych w nim zarzutów.

Zgodnie z art. 243 § 1 k.wyb. Sąd Najwyższy pozostawia bez dalszego biegu protest wniesiony przez osobę do tego nieuprawnioną lub niespełniającą warunków określonych w art. 241 k.wyb.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 243 § 1 k.wyb. w zw. z art. 34 ust. 2 u.r.o., orzekł jak w sentencji.

[SOP]

[ał]